

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

In Amos, Abdiam, Et Ionam Prophetas, Commentarij Francisci Lamberti Auenionensis

Lambert, François

Argentorati, 1525

VD16 B 3868

Capvt Nonvm.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35983

COMMENTAR. CAPVT VIII. 75

et adulescentes, hoc est, omnes utriusque sexus, qui abiecerunt **DOMINUM** fiduciam, scilicet, hoc est, defectu ueritatis peribunt.

Qui autem potissima euerfionis Israel causa fuit, idololatria, ideo mox subiungit: **Et cadent** &c. Quasi diceret: Propter ipsam idolorum abominationem, sic cadet ipsorum regnum, ut nunquam sit restituendum, sicut neque fuit. Quid putas obsecro, o lector fuisse hoc iuramenti per delictum Samariae, crimen, quam quod toto miserabili errorum seculo obseruatum est, nempe, quod iurauit illic per idolum huius templi uel illius, et adseruimus dicta nostra testimonio mendaci, deo spreto. Ille iurauit in brachio **Anthony**, alius in capite **Iohannis**, alius autem in aliud quiddam quod inuocauit, et in quod fiduciam habuit, quae in solum **Deum** est habenda, et qui solus est inuocandus. Et quis enumeraret abominationes, quae in hunc usque diem, sub **Antichristo** fuerunt? Quid nobis cum tot idolis? Profecto haec fuit potissima sanis praescriptae ratio, quod mendacium dileximus, et **Idola Dei** uice coluimus, et nihilominus interim uoluimus pro credentibus haberi, non minus hypocrisis, quam factis **Deo** abominabiles. **Idola** autem nostra fuerunt, omnia in quae fiduciam habuimus, quam soli **Altissimo** debebamus.

CAPVT NONVM.

Summarium capituli. **Primo**, duarum tribuum et templi euerfio-

K 3 pli euerfio-

FRANC. LAMB. IN AMOS

pli euerfionem, & quod nullus fit Dei manum euasurus, prænunciat. Secundo, agit de captiuitate ipsarum tribuum, & de Domino insignia multa prophetat. Tertio, totius Israël's ingratitude[m] carpit. Quarto, adferit domum Iacob nunq[ue] omnino contere[n]dā. Quinto, prophetat aduersum incredulos, q[ui] sint disperituri. Sexto, Dauidis tabernaculum, quod cecidit, suscitandū prædicit. Septimo, prophetat de insigni gloria & abundantia populi Israël.

P A R S P R I M A.

Vidi Dominum stantem super altare, & dixit: Percute cardinem, & commoueantur superliminaria. Auaritia enim in capite omnium, & nouissimum eorum in gladio interficiam. Non erit fuga eis. Et qui fugerit ex eis, non saluabitur. Si descenderint usq[ue] ad infernum, inde manus mea educet eos: & si ascenderint usque ad cælum, inde detrahā eos. Et si absconditi, fuerint que in uertice Carmeli, inde scrutans auferam eos. Et si ceperint lauere se ab oculis meis in profundo maris, ibi mandabo serpenti, & mordebit eos. Et si abierint in captiuitatem coram inimicis suis, ibi mandabo gladio, & occidet eos. Et postquam oculos meos super eos in malum, & non in bonum.

Hæc uisio

HAec uisio est aduersum regnum Iuda, eius euersio=
nem praesignans. Vidit autem spiritu, Dominum
stantē super altare, scilicet holocaustorum templi
Hierosolymae, dicentē, hoc est, mouentē & excitātem eos,
per quos uoluit implere sequentia, nēpe Chaldaeos p quos e=
uersi fuere. 4. Reg. ult. 2. Para. ul. et Hier ult. Percute cardi=
nē, et cōmoueantur superliminaria, nō dubiū quin templi.
Per quod significatur, eiusdem templi ruina et destructio,
itiem uniuersae Hierosolymae. Huius autem praeccepti atq;
iudicij causam subdit, dicens: Auaritia enim est in omni=
um capite, hoc est, in uniuersis, ideo illos usq; ad nouissi=
mum gladio interficiam. Non intelligitur, quod omnes o=
mnino, sed quod ex omni conditione occidendi erant.

Non erit fuga eis, supple, tuta. Nam qui fugerit ex
eis, non saluabitur, sed in hostium manus cadet. Si descen=
derint & c. Per ea quae his quatuor uersibus habentur, si=
gnificatur, quod nullibi tuti & salui essent à facie irae Do=
mini, posteaquam illos perdere uolebat. Nam quò ibimus
à spiritu Dei, & quò à facie illius fugiemus? Psalmo. 131.
Vbiq; enim est, & omnia implet. Hieremie 23. Non est
igitur, qui de manu eius possit eruere. iob. 10.

Et si abierint, id est, cum abierint in captiuitatem, ibi
mandabo gladio, & facile ab eorum inimicis interficien=
tur. Hoc maxime de diuinæ legis contemptoribus capitur.
Indubie nimirum qui ex Israël timere Dominum, & in
eum crediderunt, coram ipsis hostibus misericordiam in=
uenere. Liqueat enim ex circumstantijs prophetiæ huius,
K 4 quod

FRANC. LAMB. IN AMOS

quòd sit præsertim contra eos, qui à Deo per Idololatriam
& sermonum eius abiectiōnem fornicati fuerant. Proin-
de Tobias sanctus, & similes, coram Assyriorum Regibus
ac Principibus gratiam repererunt, de quo & docuit fili-
um suum uir sanctus. Thob. 4. Noli timere fili. Pauperem
quidem uitam gerimus, sed multa bona habebimus, si timu-
erimus Deum, & recesserimus ab omni malo, ac bene fece-
rimus. Et Tobie tertio, Sara dixit in oratione sua: Hoc
pro certo habet omnis qui colit te, quia uita eius, si in pro-
batione fuerit, coronabitur: si autem in tribulatione fuerit,
liberabitur: & si in correptione fuerit, ad misericordiam
uenire licebit. Porro uterque, id est, tam Tobias quam Sa-
ra, erant ex Israëlitis, translatis à terra sua, & illorum
misertus est **DOMINVS**, nec mandauit gladio, ut
interficeret eos. Vides ergo, quàm uerum sit, præscri-
pta uerba de impijs & apostatis capienda, super quos,
non in bonum, sed in malum, oculos suos posuit, hoc est,
adfixit, & durissimis malis puniuit.

Obserua, ex eo quod Deus ait, se gladio interfectu-
rum, ab inferno, uel locis infimis & abditissimis, manum
suam israelitis à se apostatantes educturum ad pœnam,
detracturum è celo, locisue altissimis: scrutaturum in
montium uerticibus, & eos inde ablaturum: mandatu-
rum serpenti, ut mordeat: & gladio, ut interficiat. Exe-
iusmodi, inquam, locutionibus, ostenditur, quòd uniuersa
Deus operetur, & quòd, sicut habuimus suprà cap. 3. non
est malum in ciuitate, quod non faciat Dominus.

Pars secunda.

Et Dominus Deus exercituum, qui tangit terram, & tabescet, & lugebunt omnes habitantes in ea. **E**t ascendet sicut riuus omnis, & defluet, sicut fluius Aegypti. **Q**ui edificat in caelo ascensionem suam, & fasciculum suum super terram fundauit. **Q**ui uocat aquas maris, & effundit eas super faciem terrae, **D**ominus nomen eius.

Prophetis dei, omnibus scilicet ueris Dei eloquiorum ministris, hoc est commune, ut inter Euangelizandum, magnitudinem ipsius Dei annuncient. Proinde in libris Moysi, & prophetis, passim tale quiddam legitur: **H**ec dicit Dominus Deus exercituum, Deus omnipotens, Deus Sabaoth, Deus uirtutum. **M**agnus Dominus, & magna uirtus eius, & magnitudinis eius non est numerus. **Q**uam bonus Israel Deus & his similia multa, quod supra cap. 3. & 5. & hoc loco Amos sublimiter fecit. **D**ei magnitudinem, permixtim alijs prophetijs inculcans, unde hi qui audiebant prophetias eius, ipsis magis adquiescerent, nec ullatenus futura dubitarent, quae tam excelsus se facturum praenunciari iubebat.

Ait ergo: **E**t Dominus Deus exercituum, supple, est, qui tangit terram, flagellis suis (quae tactus quidam manus

K s eius

FRANC. LAMB. IN AMOS

eius sunt) & tabescet, evertetur, ac destruetur. Propter quod lugebunt omnes habitates in ea, quã flagellavit. Quia aut maxime aduersum Israellem prophetat, subiungit: Et ascendet &c. Idem habes cap. præc. & ibi exposuimus.

Qui edificat &c. Qua ratione hic uersus magis sit enarrandus, non satis definire ualemus. Verum quamlibet subiunctarum expositionum susceperis, non puto, imò neq. erit inconueniens.

Prima. Deus in celo ascensiones suas edificare dicitur, quia in eo maxime magnalia sue gloriæ ostendit. Quasi enim beatis Angelis & electis, ascensiones fabricat, dũ eos ad suam magnitudinem agnoscendam, super se ipsos leuat, & ipsi per eas continue ascendunt & descendunt, dum in Deo uniuersa condita, & in eis illius altitudinem meditantur. Fundauit aut Deus super terram fasciculum suum, dũ totam orbis machinam condidit, & omnibus terram mediam, ut centrum, ac quoddam reliquorum fundamentum fecit. Siquidem tam magno & sublimi opifici, quid orbis ipsæ totus, nisi fasciculus quidam, nisi res minima? ipse etenim est, qui tribus digitis molem terræ adpendit.

Alia. Deus in celo, in Ecclesia & singulis fidelibus, edificat ascensiones suas, dum in eorum animis sui spiritus lumine facit, ut à terrenis ad Deum, & à uisibilibus ad inuisibilia adsurgant. Ascensiones in corde Pauli erant, cum ait Phil. 1. Cupio dissolui, & esse cum Christo. Quid enim est, Deum cupere, nisi ad illum corde ascendere? In hoc ascensu erat qui dixit Psalmo. 83. Quam dilecta tabernacula

cula tua domine uirtutū, concupiscit, & deficit anima mea, in atria domini. Cor meū, & caro mea, exultauerūt in Deum uiuū. Etenim passer inuenit sibi domum, & tur tur nidum ubi reponat pullos suos. Altaria tua Domine uirtutum, Rex meus, & Deus meus. Beati qui habitant in domo tua Domine, in secula seculorum laudabunt te. Beatus uir cuius est auxilium abs te. Ascensiones in corde suo disposuit, in ualle lachrimarum, in loco quem posuit. Etenim benedictionem dabit legislator. Ibunt de uirtute in uirtutem, donec uideatur Deus deorum in Sion. Quid in prescriptis omnibus uides, nisi sacratissimas ascensiones ad dominum? Quere scelicem animam, quæ a Deo accipit, ut ita ascendere possit.

Ipsē quoq; Dominus, ex electis quasi fasciculum super terram facit, & fundat, dum eodem spiritu, eademq; fide, unum ex eis facit, & id quidem in terra primū, ideoq; ipsum fasciculum in terra fundare dicitur. Ipsē quoq; electorum fasciculus domini esse dicitur, quod eius pars & hereditas uocentur. Vtraq; expositio bona est, uerū prima, est textui germanior.

Qui uocat aquas &c. Nunc uersum habes etiam, supra cap. s. quem ibi enarrauimus. Summa. Nis ostenditur, omnipotentia Dei, & quod uniuersa operetur.

P A R S T E R T I A.

Nunquid non, ut filij Aethiopum uos estis mihi,

mihi, filij Israel: ait Dominus. Nunquid non Israel ascendere feci de terra Aegypti, & Palestinos de Cappadocia, et Syros de Syrene? Ecce oculi Domini dei super regnum peccans, & coteram illud a facie terræ.

Filij Aethiopum dicuntur, quod sicut Aethiopes idolorum immundicia pleni essent. Denique ob eiusmodi illorum fornicationes, Aethiopum nigredini admulantur. Quorum ingratitude carpit durius, quod non agnoscerent misericordiam Dei, qui ex Aegypto, in terram lacte & melle fluentem, hoc est, fecundissimam ascendere fecerat, dicitque. Nunquid non Israel &c. Quo sermone ostendit, quod ipse sit, qui regna & imperia, sicut uult aufert, & tribuit. Proinde autem, alienigenarum ab eo translatorum, exempla proponit, ut eorum superbia, & inanis gloriatio deprimeretur. Gloriabatur enim se esse populum Domini, pro quo maxime, Deus sollicitus esset. Ceteros autem aspernabantur, quasi nihil de eis spectaret ad Dominum. Ideo se omnium habere providentiam ostendit, dicens, quod Palestinos de Cappadocia, et Syros a Syrene ascendere fecerit. Et quoniam eius est omnis terra, & plenitudo eius, ait se aduigilare super omne regnum, ut impia est terra prorsus exterminet.

Nihil ergo tribuant Principes terræ suis uiribus, & consilijs, quod nihil omnino nancisci ualeant, nisi id decreuerit omnipotens Deus. Sciant quoque uniuersi, non aliter unde esse

unde esse quod regna Deo iudicante euertuntur, quam a
criminiū multitudinē. Propterea hi per quos Deus alios
exterminat, expauescant, nam & ipsi peccatores sunt.
Contriuuit multos per **A**Egyptios, & **I**sraēl destruxit, per
Assyrios, demum & **A**ssyrios et **A**Egyptios, euertit per
Chaldaeos, demum **C**haldaeos per **M**edos & **P**ersas, & sic
de reliquis gentibus. **M**irabilis Deus in iudicijs suis. Ipse
populo uno, quasi uirga furoris sui, alium cedit etiam
usq; in hunc diem.

P A R S Q V A R T A.

Veruntamen conterens non conteram do-
mum **I**acob, dicit **D**ominus. **E**cce enim man-
dabo ego, & concutiam in omnibus genti-
bus domum **I**sraēl, sicut concutitur triticum
in cribro, & non cadet lapillus super terram.

Qui gentes alias usq; ad internitionem aliquando cō-
terit, ita ut uix eorum aliquod uestigium supersit,
nunquam domum **I**acob est similiter contriturus.
Reliquae enim **I**sraēl saluae fient. **E**t sicut in **O**sea, ac non
nullis alijs locis diximus, et probauimus, ingressa in **C**hri-
sti **E**cclēsiā **G**entium plenitudine, totus quoq; **I**sraēl in-
troibit. **D**e his intellige, qui ad uerum semen **A**brahae, ue-
rumq; **I**sraēl spectant, nempe electis. **F**utura enim est infi-
gnis & patens eius populi conuersio, quemadmodum cū
nonnullae

nonnullæ regiones ueritatem suscipiunt, etiam si plurimi ex illis eidem minime consentiant. Profecto aliquid præclarum facturus est Deus, de populo ipso Israël, etiam iuxta carnem, & miram in Ecclesia ex eorum conuersione gloriam futuram, mihi est persuasissimum. Nimirum non potest irita fieri promissio dei. Videmus enim, omnia impleta etiam iuxta carnem, siue externe, quæ de illis prædicta erant, promissa Abrahamæ, Isaac, Iacob, Dauidi, & cæteris, demptis his, quæ de ultimis diebus prænunciata fuerunt. Seruiuit nanque Abrahamæ semen Aegyptijs, & ab eis cum ingenti gloria liber factus est, habuit terram illis promissam, erransq; ab ea pulsus est Israël, hoc est, regnū decem tribuum in Assyrios, Iudas uero in Babylonem. Et non est soluta captiuitas Israël, Iudas autem post annos 70. redijt in terram suam. Hierusal:m quoq; & templum reædificata sunt. Denum ob Christi & uerbi eius potentiam maior fuit gloria domus huius nouissimæ, plus quam primæ, quæ alioqui siue externe multo minor fuit. Non fuit ablatum sceptrum à Iuda, donec ueniret semen illud, nēpe Christus, in quo omnes gentes, benedictionem fide sue sceptræ erant. Venit autem, natus ex impolluta uirgine, cui contradictum est, à Regibus, & Principibus terræ Israël, etiam cum adhuc puer esset, ita ut proinde in Aegyptum abierit, sed ex ea uocauit Deus filium suum. Deniq; eo usq; progressa est gentis suæ impietas, ut aduersus illū prouocarūt alienigenas, Pilatum scilicet & suos, & simul cum eis damnauerunt illum obprobrio crucis, & negauerunt

runt illum esse, quod erat. Propter quod abiectus est, ne
 esset ultra Domini populus, & abscessi sunt, dispersiq; in
 omnem terram. Et sic contrita est domus Iacob, uerum
 non sic, ut absq; ulla spe. Quod & hoc loco Prophe-
 ta noster ait, aut ut propius loquar, Deus per eum. Ecce
 mandabo ego, & concutiam in omnibus gentibus domum
 Israël, & c. Vel, ut septuaginta habent: Ego præcipio, et
 uentilabo in omnibus gentibus domum Israël, sicut uenti-
 latur uentilabro. Quod quàm uerum sit, nemo non uidet.
 Decem namq; tribus, etiam Hebræorum testimonio, adhuc
 captiue sunt & obcluse, duæ uero per orbem dispersæ et
 sedent omnes à multis diebus, iuxta Osee uaticinium ca. 3.
 sine Rege, sine Principe, sine Ephraim & c. & expectant
 Christum, nescientes eum uenisse, qui uenit. Siquidem ue-
 nientem minime agnouerunt, & neq; id quidem potue-
 runt, quod cæci & carnales essent, & iam multum quidē,
 ut ipsum mundi Seruatorem, turpissimo genere mortis cō-
 demnarint. O iudicij diuini abyssum profundissimam, qui
 per hypocritas populi sui mundi restorationem, quæ
 morte uerbi sui incarnati fienda erat, adimplere uoluit.
 Ob id reprobati sunt, & gentes in Ecclesiam admixtæ in-
 signi & patenti conuersione: Cæterum de Israël, hoc ne-
 cesse est sentire, quod non cadet ex eis super terram, uel
 capillus unus, id est, nullus ex electis eiusdem populi dispe-
 ribit, quod & de electis aliarum gentium tenendum est.
 Nam sunt oues illæ, Domini IESU, quas non rapiet qui
 præterit à manu eius. Ioan. 10. Proinde Lu. 21. ait discipulis suis,
 & in eis electis

FRANC. LAMB. IN AMOS

Et in electis omnibus omnium gentium, qui ad semen Abrahæ, et ad domum Israël spectant. Capillus de capite uestro, non peribit.

Restaurabitur ergo Israël domus, etiam iuxta carnem. Iuxta carnem dixi, non quod putet quispiam me se qui uelle iudaicas fabulas, de regno Christi externo, de re edificatione Hierosolymæ et templi, ex lapide precioso, et id genus nœnias, sed quod gloriosa et aperta erit illorum conuersio, ut ex Paulo. Roma. ii. est uidere. Nam si delictum et imminutio eorum, sunt diuitiæ gentium, quid putamus futuram illorum plenitudinem? Et si reiectio eorum fuit reconciliatio mundi, quæ erit adsumptio, nisi uita ex mortuis? Propter incredulitatem defracti sunt à sancta radice, ut Dei populus, sicut eorum patres sint. Sed potest esse Deus dare illis spiritum fidei, et denuo inserere illos, facereque ut quemadmodum carne, ita et spiritu, uerum semen Abrahæ sint. Quod et faciet: Nam secundum electionem sunt Deo ob eorum patres charissimi. Dona quoque et uocatio siue electio Dei, eiusmodi sunt, ut eorum illi poenitere non possit. Datum autem Dei fuit, Abrahæ semini, et ad id electum præ cunctis nationibus atque uocatum est, ut in eo maxime sua magnalia palam faceret, errantibus uapularet, et corrigeretur, sed non omnino exterminaretur, ut multi ex reliquis gentibus, promissaque illi fuit reparatio, in pactum salis, hoc est, sempiternum et incorruptibile, quemadmodum et sal conseruat à putrefactione. Ob id dicitur. Esaiæ. 59. Cur uenerit quasi fluitans uolentis,

lentus, quem spiritus Domini cogit, et uenerit Sion redemptor, & his qui in Iacob, id est, ex domo eius, redeunt, id est, conuertuntur ad Dominum ab iniquitate, hoc fœdus meum cum eis. Spiritus meus qui est in te, & uerba mea quæ posui in ore tuo, non recedent de ore tuo, & de ore seminis tui, dicit Dominus, a modo, et usque in sempiternum. Quæ uerba Paulus Ro. 11. de ultima Israelis conuersione interpretatur, propter quod & de illa capienda sunt.

Non desunt autem, qui prorsus negent ipsam, de qua agimus, Israelis apertam conuersionem, quod certe à uerbi syncretitate alienum est. Nam quemcumque sensum, alium à præscripto, ad dictum Pauli textum attuleris, non congruet textus simplicitati. Ego omnino adsero, futuram tam insignem dictam conuersionem, ut aperte omnes gentes sint cogniturae, quæ non exciderit sermo Dei. Nimirum qui eos in tam graui cecitate posuit in bonum gentium, ipse donabit eis, ut reuertantur, ad eum quem non agnouerunt, et resipiscant, & pauebant ad summum bonum eius, quem mortuum arbitrabantur, & adorabunt eum in nouissimis diebus. Ego non sum Israelita iuxta carnem, uerum de Israele, ob aperta Dei scriptorum testimonia sentio, quæ non, ut quidam, perperam et imprudenter, eorum conuersio fiat quotidie in nonnullis paucis, de quibus uix quicquam scitur, sed quod erit præclara, mirabilis, gloriosa, & cunctis in gloria Dei nota. Et profitebuntur aperte omnibus ac predicabunt Christi gloriam, & multum omnino ex eis Dei Ecclesia illustrabitur. Nam ut diximus, Paulus adserit eorum conuersionem

L. futuram

futuram mundo, quasi uitam ex mortuis. **Q**utinam uide-
rem hanc gloriam Israël, & particeps fiam benedictio-
nis eius, quæ erit, cum ex eis & gentibus uere conuersis,
fiet unum ouile, sub uno pastore **C**hristo. **S**cimus denique
ex **P**aulo, omnes uniuersarum gentium electos, ad semen
Abrabæ, domumq; Israël pertinere, quos certum est, disse-
rire non posse. **S**cimus quoq; & ipsam iuxta carnem Isra-
ëlis domum, typū gerere **E**cclésiæ **D**eï, cuius causa omnia
illis in figura contangebant. **P**ropterea, ut aptius quod
figurat, in se exprimat, necesse est, eam perpetuam esse, et
tandem non abijci. **N**am uniuersi aliarum gentium electi,
sic sunt filij promissionum **D**eï, ut tamen primū electis ex
domo ipsa Israël factæ sint. **C**hristus ait **M**atth. 15. **N**on
sum missus, nisi ad oues quæ perierunt domus Israël, quod
non potest de sola Israël domo, iuxta carnē intelligi, sed
de uniuersis electis, pro quib. etiam seruandis uenit. **N**am
ipse est illud semen, in quo omnes gentes benedictionem si-
de suscepturæ erant. **V**erum id primum de ipsa Israël is ex-
terna domo capitur. **I**deo & primum illis prædicauit, ad
quos primum missus fuit.

Paulus ubi supra, ait, cæcitatem ex parte Israël conti-
gisse, donec in **C**hristi **E**cclésiā introierit gentium pleni-
tudo: quod postquam aduenerit, tum & ipse Israël intra-
bit, hoc est, ad **D**ominum conuertetur, & sic totus Israël,
non dubium quin omnes qui spectant ad domum Israël,
& uerum **A**brabæ semen, sunt q; filij promissionum **D**eï,
uidelicet uniuersi electi, ex Israele & cunctis gentibus con-
gregati

gregati, salui fient. Implebitur autem, quod Propheta
 noster dicit: **N**on peribit lapillus ex eis, nempe ex electis,
 primum, qui iuxta carnem ab **I**sraele prodierunt, denique
 ex electis gentium reliquarum.

Si quid ultra locutus fuero de **I**sraël, hi quibus sola que
 somniarunt, placent, me ineptire et **I**udaizare arbitrabi-
 tur, quibus respondeo, pro gloria esse mihi apud dominū,
 & ab id genus somniatoribus, scripta nostra in diuersum
 rapiantur. **N**am eorum maledictus ueritas solidior reddi-
 tur, & eo me uerius locutum fuisse arbitror, quo plus il-
 lis displicuero. Idcirco posteaquam cœpi de **I**sraële scribe-
 re, nonnulla subijciam, que si **C**hristus me, & uita, et suo
 spiritu dignabitur, in ultima **E**zechielis parte, nempe à tri-
 gesimo quarto capite usq; in finem, plenus interpretabi-
 mur. **I**dem apud **A**pocalypseos finem.

Guiur, ne prescriptis subsannatoribus cæcis, parum in
 epus uidear, & inde gloriar in **D**omino, præter id quod
 adserui ex uerbo **D**omini, de ultima **I**sraëlis conuersione,
 dico impium esse, negare congregationem **I**sraëlitarum in
 montes & terras eorum, quos ego puto, tametsi non adse-
 ro, ibidem fore congregandos. **N**imirū hoc à priore sentē-
 tia pendet. Multis enim scriptorum **D**eī argumentis, id ad-
 serere compellor, quod montes **I**sraël **E**cclēsiā **D**eī figu-
 rant. **S**ed quis tuto negare potest, ipsam rem figuratam,
 maxime impleri in dictis montibus. **N**on dico futuros mō-
 tes aureos, auream **M**icrosolymam, templum externum,
 que uidetur in faciem describere **E**zechiel, in uisione ul-
 timæ

FRANC. LAMB. IN AMOS

ma, & Iohannes in fine suæ Apocalypseos, nec quicquam
id genus fabularum adfirmo. Sed id est quod sentio, nempe
ex Apocal. 20. dies uenturos, quibus bestia coccinea Anti-
christo, ac pseudopropheta, missis in stagnū sulphuris &
ignis, euersa; Babylone fornicationum matre, uincietur
draco, qui & Satanas, hoc est, impeditur, ne seducat &
insaniet, ut uolet, in tempus per mille annos designatum,
quod puto futurum breuiss. & significari Apocal. 8. per si-
lentium mediæ horæ factum in apertioe septimi sigilli. Ne-
que mirū est, breue tempus longo significari, præsertim in
scriptis Dei, q. mille anni sint ante oculos eius, tanquam di-
es hesternæ quæ præterijt. Tempore demum præfinito, sol-
uetur Draco, & seducet omnium seuis. Gog et Magog ge-
tem, in quatuor angulis terræ existentiē, de quib. Eze. 38. et
39. quarum mysterium in locū suum dimittimus. Porro di-
ctum silentium, quid aliud esse putamus, quàm mirificam
Ecclesiæ pacem, Israël, & omnib. gentib. ad Christū con-
uersis in orbe futuram? Neq; dubito, quāuis non adfirmē,
conuersis Israëlitarum terris, illos ad eas uēuros, aut mul-
tos saltem ex eis. Nam quis phibeat eos? Tantoq; ardore
surgent in Christi gloriam, ut non iuxta carnē, sed ex fide,
ac fructib. iustitiæ fidei, uere sint restauraturi ciuitatē dei,
per Ezechielis descriptionem figuratam, & pascuis uber-
rimis æternæ ueritatis, in ipsis montibus Israël pascuntur.
quorum exemplo, in omnib. Sanctorum Ecclesijs, per to-
tum orbem, tam insigniter regnabit Christus, ut in omnib.
rebus laud agnoscat, quàm ipsissima ciuitas Dei, & re-
gnant

COMMENTAR. CAPVT IX. 33

gnum Christi. Tum implebitur illud Apo. 11. Factum est regnum huius mundi, Dei, & **DOMINI** nostri **IESU** Christi. Et illud capite. 21. Vidi ciuitatem sanctam **HIERUSALEM**, nouam, descendentem de caelo, a Deo paratam, sicut sponsam ornatam uero suo. Et ecce tabernaculum Dei cum hominibus, & habitabit cum eis: & ipse **DEUS** cum eis, erit eorum **DEUS**. Sicq; in omnibus sanctorum Ecclesijs, Domino tam gloriose regnante, uidebitur, ubique nouam esse **HIERUSALEM**, nouosq; montes **ISRAEL**, olim abscondito uerbo desertos, tum eo praesente fecundissimos, & nouum etiam **DEI** templum, non ab alio quam a summo artifice **DEO** constructum.

Gentes autem **GOG** & **MAGOG**, quae per uniuersam terram sunt dispersae, de quibus uolente Domino, apud **EZECHIELEM** & **APOCALYPTISIM**, locis praescriptis agemus. Haec, inquam, gentes, uere domus **ISRAELIS**, id est, Ecclesiae sanctorum aduersariae, quas toto praememorati silentij tempore, deus **OPT. MAX.** retinebit, ne, ut cupient, in sanctos desaeuiant, imò & nunc retinentur (siquidem & nunc sunt quidem) soluto **SATANA** ab eo tam seducentur, ut ab omnibus terrae angelis patenter surgant, ut ciuitatem **DEI**, ueramq; domum **ISRAEL**, hoc est sanctorum Ecclesias perdant. Surgent autem uel multo maxime in sanctos, qui in terris et montibus **ISRAEL** habitabunt, sine muro, portis, & uectibus, ac omni carnis praesidio, ut dicitur **EZECH. 38.** hoc est, neq; muris, neq; portis, neq; alijs id genus ad carnis robur spectantibus praediet, sed in solius **DEI** et **CHRISTI** eius purissima et integer

FRANC. LAMB. IN AMOS

rīma fiducia, securi uiuent & manebunt. Ergo nihil mi-
nus uolent, quā edificare iuxta carnem Hierosolymam,
& templum Dei, sicut ab Ezechiele descripta sunt.

Quere felicissimos dies: & quis uidebit eos? Fiat Do-
mine **IESV**, fiat uoluntas tua, ita in terra, quemadmodū
& in caelo, ut non tantum in nonnullis abscondite in corū
animis regnes, sed sicut olim in sanctis Apostolis & disci-
pulis mirabilis agnoscebaris, ita Israēle simul ac gen-
tib. conuersis, in toto orbe multiplicentur fideles tui, in qui-
bus glorificetur nomen tuum. Non est uenturum cum ob-
seruatione regnum tuum. **Lu. 17.** Caro enim & sanguis,
te & tua nescit, ideo ipsum desiderabile regnum tuum ob-
seruare nequit. Deniq; abscondisti hęc à sapientib. et pru-
dentib. huius seculi, & paruulis ac humilibus ea reuclasti
Mat. 11. & **Luc. 10.** Idcirco tametsi electi non obseruant
omnia quę ad idem regnū spectant, fit tamen in eis, tuo spi-
ritu erudiente, dum uis, & quantū uis, ut multa agnoscat,
nempe uerbū tuum, sinceramq; eiusdem prophetiā, senti-
antq; in ipsis uim fidei & ueritatis, in reliquis uero fide-
lib. tuis, fructus iustitię tuę, cuius ex fide illos facis partici-
pes, multipharie experiantur. Et quicquid omnino ex eo-
dem regno facit ad gloriam tuam, illisq; est ad salutem ne-
cessarium, te illustrante obseruant. Fac nobiscum Domi-
ne, & cū semine nostro, ut uideamus hanc gloriam regni
tui, quę ab hostib. tuis, nisi & illi conuersi fuerint, obserua-
ri nullatenus potest. **Veni Domine IESV**, accelera, et no-
li tardare. **Dona seruis tuis, ut uideant plebem à te electam**
cui legem

cui legem tuam committeres, deum à te reiectam & excusatam, quod te salutis autorem abnegari: denuo ad te conuersam, cum omnibus gentibus, ut sub te pastore uero, unum ouile simus. Domine, quando hæc erunt? Quando uisitabis Israël, et admittes illos ad te simul cum gentibus? Quando nobis erit illorū adsumptio, quasi uita ex mortuis, quorum abiectio fuit reconciliatio mundi? Excisi sunt à radici: nonne potens es iterū inserere illos? Excisi sunt, ut insereremur. Inse-re o pater noster, qui nos inseruisti eorum sancte radici: inse-re illos iterū, radici unde eos excidisti. **U**t quid naturales ramos non adponis radici oleæ, qui nos siluestres eidem iunxisti? Nunquid perpetuo exciserunt? Absit à te qui bonus es. En miseri quantumlibet cæci, te quasi non iam ueneris, operiuntur. Venisti autem à seculis nullis. **Q**ui s,phibet, ne illis palàm facias ipsum aduentum tuum. Ecce cum recepisti nos ad te, nihil minus quam te operiebamur, sed gratis in tuum populum admisiisti nos: hi autem operiuntur te, etiam si in comp'uribus te expectando aberrant. Deuorarunt nanq; eos bestie a-gri, falsi prophetae, eos seducentes, & auertentes à te. So-lum egent lumine ueritatis tuæ, ut uelamen auferatur ab oculis eorum. Admitte ergo illos iterum, & inse-re eos denuo radici unde excidisti. Patres eorum pro nobis te precati sunt, ut insereremur, & nos uicissim te oramus pro eorum filiis, ut iterum inserantur. Potens es Domine, & ueritas tua in circuitu tuo. Promisisti enim te id fa-cturum, per seruos tuos Prophetas. Scimus, quòd nos di-

gnatus fueris recipere in populum tuum, semen **A**brahæ
 & **I**srahel, in nobisq; adimpletas promissiones tuas: ue-
 rum & scimus te promississe restorationem dicti **I**srahel-
 lis, ut in hoc uersu **A**mos quem tractamus, & passim in
Ezechie. e alijsq; locis. **C**onterens enim domum **I**srahel, te
 promittente, eam sicut alias nationes quas exterminasti,
 nunquam es contriturus. **Q**uemadmodum enim electi pe-
 rire nequeunt, ita neque illi quos electorum typum feci-
 sti. **P**ercussisti eos, & sanabis. **F**ecisti, ut à multis sæcu-
 lis manerent absque **R**ege, **E**phot, sacrificio, templo &c.
 sicut in **O**sea capite tertio prædixisti, quod nunquam im-
 pletum est, nisi posteaquam te abnegarunt. **N**am antequã
 uenires, semper fuit excis dux & **P**rinceps. **N**imirum nõ
 fuit ablatum sceptrum de **I**uda, donec uenisti. **G**ene. 49. **I**n
 perest ergo, ut impleas, quod ibi dicit **O**seas, nempe quod
 te **D**ominum & **R**egem eorum quærent, pauebuntq; ad
 bonum tuum in nouissimo dicrum. **R**edibunt ergo ad te,
 sed non sine te, nam eos inlustrabis, ut te agnoscant, &
 trahes post te, quod alioqui nihil possint. **P**recamur igitur
 nunc te, ut cum illos denuo radici eorum naturali in-
 serueris, non nos excidas, ut illos inseras, sicut illos exci-
 disti, ut nos insereres, sed utrosq; in eadem radice confir-
 ma. **Q**ui illos ex parte excæcasti, ut intrarem ad te, nõ
 li nos excæcare, ut illi intrent, sed utrosq; serua, & tua
 ueritatis sempiterno lumine dona, ut omnes pariter agno-
 scamus & glorificemus te, ac tibi in sanctitate & ueritate
 stituta seruiamus, omnibus diebus nostris. **N**ihil minus licet
 cis

cis erit eis, si cum eis tue luci participemus. Neq; domus tua parua est, ut non possit omnes capere. Magna quippe est domus tua, & ingens locus possessionis tue, qui uiuus & regnas cum patre & spiritu sancto unus Deus, per secula semper.

Igitur sic ut prædiximus, Gog & Magog in sanctos insurgentibus, ueniet illis in auxilium Dominus, & exterminabit eos, ut habetur Ezech. 38. & 39. & Apoca. 20. & draconem qui eos seduxerat, mittet in stagnum ignis, & iudicium sedebit &c. Apoca. 20. ubi plura nos acturos de huiusmodi confidimus. Oramus autem piuum lectorem, horumq; mysteriorum audiam, ut ad id nobis, & facultatem & spiritum à Deo precetur.

PARS QVINTA.

In gladio morientur omnes peccatores populi mei, qui dicunt: Non adpropinquabit, & non ueniet super nos malum.

Hoc uerbum idem est illi quod habetur Hierem. 5. Ascendite muros eius, & dissipate, consummationem autem nolite facere. Auferte propagines eius, quia non sunt Domini. Præuaricatione enim præuaricata est in me, domus Israël & domus Iuda. Negauerunt
L. Dominum

FRANC. LAMB. IN AMOS.

Dominum, & dixerunt: Non est ipse, neq; ueniet super nos malum. Gladium & famem non uidebimus. Prophe-
ta fuerunt in uentum locuti, & responsum non fuit in eis.
Quibus sermonibus palam fit, quam odiat omnem incre-
dulitatem Dominus, quamq; uindex sit in contemptores
ueritatis eius. Soli namq; hi dispereunt, qui ipsi ueritati
minime adquiescunt, q; sola incredulitas perditionem ope-
retur. Nam fideles, etiam inter quacumq; aduersa & ma-
la seruantur. Et si moriuntur, ipsa mors in conspectu Do-
mini est preciosa **Psal. xii.** illisq; est uera quietis dormitio.
Siquidem omnia illis cooperantur in bonum **Ro. 8.** Ergo
si inter impios, aliqui e iustis gladio perempti fuerint, sic
mortui sunt, quasi non morerentur. Proinde non de eis, sed
de incredulis ait: In gladio morientur & c. **E**x praescripto
Hieremie textu, obserua, quod hi a deo praeuaricantur: et
apostatant, illumq; negant, qui non adquiescunt sermoni-
bus eius. Indubie enim si illum confiterentur, a uerbis quo-
que eius minime dissentirent.

P A R S S E X T A.

In die illa, suscitabo tabernaculum **Dauid**,
quod cecidit, & reedificabo aperturas muro-
rum eius, & ea quae corruerant, instaurabo.
Et reedificabo eum, sicut in diebus antiquis,
ut possideat reliquias **Idumaeae**, et omnes na-
tiones, eo quod inuocatum sit nomen meum
super eos, dicit **Dominus** faciens haec.

Que

Que habentur in superioribus, ex his fiunt longe no-
 tissima. in die inquit, illa, ab eterno à me decreta,
 suscitabo tabernaculum **Dauid**. Quod tabernacu-
 lum? Non dubium quin illud, quod per templum Salomo-
 nis figurabatur. Quod idcirco **Dauidis** esse dicitur, quod
 ille ante mortem suam, omnes ad structuram eius præpa-
 rit impensas: Quod cecidit, præteritum profuturo. Non
 dum enim ceciderat, cum prophetauit **Amos**. Per illud
 figurabatur, templum **Dei**, quod est **Ecclesia**, que tum
 maxime in populo **Israël** sita erat, cum **Dauid** imperabat.
Quonia autem **Amos** tēporē, totus ferē **Israël**, à fidei inte-
 gritate defecerat, & ob id in proximo **Israël** in **Assyrios**,
Iudas uero euersa **Iherosolima**, in **Babylonem** transse-
 rendi erāt, demumq; **Iudei** ob **Christi** abnegationem, reij-
 ciendi erant, ne pro **Dei** populo haberentur, iuxta illud
Dani. 9. Non erit eius populus qui cum negaturus est, ad
 qd̄ facit illud, quod diximus **Osce. i.** super mysterio filij uo-
 cau, non populus meus. Idcirco ipsum tabernaculum ceci-
 disse dicitur: Verum sic, ut omnino sit restaurādum, quod
 & hic promittit **Spiritus sanctus**, dicens. Et reedificabo
 &c. Cadat ergo, quoties uoluerint impij, & illis tene-
 brarum potestatem **Deus** tribuerit, reedificabitur, & o-
 mnino instaurabūtur. Instauratum fuit per **Christum** ta-
 bernaculum hoc, in **Israelitis**, qui ueritati adqueuerunt,
 & nonnullis ex eis **Christum** repellentibus, ideoq; reput-
 sis, ne quidquam illis commune esset, cum hoc taberna-
 culo **Domini**, gentes illum suscipientes, in eorum locum
 admissæ sunt.

FRANC. LAMB. IN AMOS

admissæ sunt. Cecidit ergo iterum hoc tabernaculum, quo
ad Israël em ueritati non consentientem, cecidit quoq; &
quo ad gentes, ob spiritus impostores, & doctrinas demo-
niorum multiplicatas, quibus abscondita sunt ueritas secu-
lis multis, & inuersum per Antichristos & pseudopro-
phetas, quidquid pium et sanctum erat. Errauimus enim
& nos omnes, profecto non minus quàm Israël. Et ecce
nostri denuo miseretur Deus, & suscitabit in nobis taberna-
culum Dauid, id est, Ecclesiam Christi & regnum eius,
quod pene omnino exciderat, & quasi reedificat apertu-
ras murorū, dū uniuersos errores, & falsas scripturæ in-
terpretationes, quibus uia ad impietatem, & egressum à
ciuitatis Dei unione aperiebatur, per germanū & genui-
num Dei eloquiorum sensum, exterminat, & robur ma-
gnum fidelibus suo spiritu immitit. Quasi enim muri ac
turrez fortes in Ecclesia sunt, dum electi uere credunt.
Hinc & in Canticis Solomonis fides, turris Dauid adpel-
latur. Cant. 4. & turris eburnea. Cant. 7. Et Ecclesia fidelium
se murū uocat. Cant. 5. De quibus omnibus suis locis egi-
mus. Confidimus autē, Deum sensim exterminaturū Anti-
christi factionem, & rem euangelicam eo usq; promouen-
dam, ut etiam Israël in proximo conuertatur. Nam si no-
bis, qui iuxta Paulum Rom. 11. non sumus naturales rami,
Deus sic parcit, ut suum in nobis tabernaculum, quod
pene ceciderat, instaurare dignetur, quid putamus futu-
rum de Israëlitis, quos Apostolus ipse, ramos naturales
uocat? Putamus ne Deum prorsus obliturum eius po-
puli,

puli, cui primum factæ sunt uniuersæ promissiones, & ex quibus Dominus **IESVS** Christus, Dei unigenitus, secundum carnem nasci dignatus est?

Quid enim si quidam illorum fuere increduli? Nunquid illorum incredulitas, Dei promissionem irritam fecit? Absit. Imò eorū incredulitate, Dei iustitia & ueritas agnoscelur, & magnificabitur, dum nihil immutatur è suis promissionibus ob impietates hominum. Proinde. **Psal. 50.** **Dauid** sanctus misericordiam petit à Domino, ut iustificaretur in suis eloquijs, & uinceret, cum ab impijs crudelis & promissa haud custodiens iudicatur. Quo argumento, & **Paulus** utitur. **Roma. 3.**

Instaurabitur ergo & ipsum **Dauidis** tabernaculum inter **Israëlitas**, & ut confidimus etiam in uniuersis terris **Israël**, ita ut perfectius quàm unquã Deo inserviant. Confido quoq; in **Dominum**, quod nihil aberrem, quod & **Idumææ** reliquias & omnes nationes sint possessuri. Quomodo? Quod in omni **Idumæa**, & omnibus reliquis nationibus, habitare poterunt, posteaquam illas ad **Deum** conuerterint, uicerintq; efficacia sermonum ueritatis. Absit enī, ut iuxta carnem sentiamus, eos prælio uicturos populum **Edom**, & cæteras nationes, cum **Christus** nolit gladios, & hastas, armaq; nostræ militiæ, non sint carnalia. De his plura, apud **Abdiam**.

Subiungit autem se idcirco præscripta facturum, quod nomen suum fuerit super eos inuocatum, nō dubium quin ab **Abraham**, **Isaac**, **Iacob**, **Mose**, **Prophetis** & alijs sanctis,

FRANC. LAMB. IN AMOS

tis, quod in compluribus scripturae locis, palam est cerne-
re. Sed quis eorum non inuocauit, pro Israële Dei nomē?
Sentiet quisq; quod bonum sibi uidebitur, ego id omnino
sentio, sanctos ipsos præcognouisse multas Israëlis præua-
ricationes, timueruntq; proinde, ne à Domino propelle-
rentur, et perpetuo abijcerentur. Propterea omni instan-
tia orarunt Dominum, ne omnino disperderentur. Quod
et illis passim Deus promisit, sicut pius lector in diuinis
scripturis, nullibi non offendet, præsertim in Prophetis.
Hinc quoq; et hic sermo prodijt, quo Dominus hæc pro-
mittit, quæ noster Propheta scripsit, eò quod sancti nomē
eius super eis inuocarint.

PARS SEPTIMA.

Ecce dies uenient, dicit Dominus, & com-
prehendet arator messorum, & calcator uue-
mittentem semen. **E**t stillabunt montes dul-
cedinem, & omnes colles culti erunt. **E**t con-
uertam captiuitatem populi mei Israel, & æ-
dificabunt ciuitates desertas et inhabitabunt,
et plantabunt uineas, & bibent uinum earum.
Et facient hortos, & comedent fructus
eorum. **E**t plantabo eos, super humum suam,
& non euellam eos ultra de terra sua, quam
dedi eis, dicit dominus Deus.

Si quis

Siquis hæc tentat enarrare, de instauratione duarum tribuum, post captiuitatem Babylonicam, id frustra facit. Nunquam enim fieri potest, ut recta sit interpretatio hæc. Primum, quod non de solo Iudæa capiatur. Secundo, quod neq; etiam ipse populus Iuda, permanserit, in terra sua, sed in omnes nationes, dispersus sit, hic autem dicit, quod plantabuntur super humum suam, & ab ea nequaquam ultra euellentur. Non est igitur sana, eiusmodi expositio.

Alij quoq; sic hos textus, de fidelium populis explanant, tot mendacia congerentes, ut potius de Satanae Synagoga, quam de Seruatoris Ecclesia sit ipsa explanatio, præsertim, quo ad aliquas partes eius. Dicunt enim, quod per ciuitates, status conjugatorum: per uineas status prælatorum & magistrorum, & per hortos status monachorum, quasi superbia & ampullæ magistrorum, sequeq; monastica, à Diabulo contra Dei uerbum non sint confictæ. Deus quam frugifera uinea, et quam placidi horti. Sed quid? ita oportuit cucullatos etiam in Dei scriptis cum tot horrendis mendacijs insanire, & germanos illorum sensus euertere. Nam & ab eis maxime, hæc insania prodijt. Ego aliud omnino sentio, nempe quod sicut diximus, Israel in dierum nouissimo conuertetur, & forsane hi dies in Ianuis sunt. Quandoquidem ingressa in Ecclesiam plenitudine gentium, mox futura est Israelis conuersio, et simul se Christo subijciēt, ac toto corde illi adhærebunt. Quis autem dubitat, multos filiorum Israel, tum uenturos in terram

FRANC. LAMB. IN AMOS

in terram suam? Denique ueri fideles sunt heredes mundi, quod sint **Abrabæ** semen, cui promissa est mundi hereditas. **Roman. quarto.** Et ideo ubicunq; fuerint, erunt in terra sua, à qua minime euellentur, **Nam** & post extremum iudicium, erit in electorum gloriam mundus totus. **Non quòd,** ut nonnulli pperam scripserunt, dicã eos post iudicium, ducturos uxores, comesturos, bibituros & c. **Sed** quod & coelum, & terra, & omnia creata, in eorũ gloriam conuertentur, pro quibus etiam maxime facta sunt. **Tum** & in montibus **Israël,** & in alijs terris, in quibus sancti erunt, prouidebit **Deus Optimus Maximus,** in quem credent, & cui herebunt, de necessarijs cunctis, præsertim de his, quæ fami uerbi **Dei,** cuius præce. ca. meminuit, sunt opposita, nempe germanum sensum, ipsius uerbi, & in omnibus spiritum cælestis sapientiæ et intelligentiæ ueritatis. **Nimirum** per unum, triticum, & fructus hortorum, uarijs respectibus, **Dei** eloquia significantur, quemadmodum in fine capitis secundi **Osæ** diximus. Porro messores & calcatores uuæ, aut uinitores, sunt fideles ministri et interpretes, eiusdẽ uerbi. **Nũc** dicitur **Osæ. 2.** Et dabo ei uinitores eius ex eodẽ loco. **Dulcedo** autem, eiusdem uerbi suauitas est, quemadmodum **Iobe. 3.** super simili textu diximus, quæ dulcedo, à montibus, id est, à maioribus & rectoribus **Ecclesiæ** maxime proficiscetur. **O** uere felicissimos dies, in quibus ab ipsis **Ecclesiæ** primoribus, non mendacia hominum, non sophismata execrabilia, ut hæctenus, sed dulcedo sermonum **Altissimi** continue
suet.

fluet. Et colles, id est, minores, eisdem sermonibus, quasi aratro profcindentur, & culti erunt. Tum conuertetur populi Israël & omnium electorum captiuitas, dum per **CHRISTVM** liberi fient, à detestabili captiuitate errorum & hæresum, in quibus esse, quid nisi grauisima captiuitas est?

Et ædificabunt &c. Ciuitates, uineæ & horti, Christi Ecclesie sunt. Non enim potest intelligi, de ciuitatibus, uineis & hortis, iuxta literæ superficiem, quòd non sint deserti externe, sed de perniciosissima desertiõe, quæ per hæc figuratur, quæ tam in regione Israël, quàm in uniuersis ferè terris, multis sæculis fuit. Hæc desertio est, ubicunque non regnant impolluta, æterna, & admirabilia scripta Dei, sed pro eis mendacia & figmenta hominum sunt recepta. Sic nunc deserti sunt omnes montes, colles, & ualles Israël, quòd in eis non reperiatur ueritas. Sic quoq; in hunc usque diem, omnes mundi regiones desertæ fuere: nunc autem ueritate palàm facta, cessat ipsa desertio: quod illi experiuntur, qui ipsius ueritatis fiunt participes. Incipiunt enim instaurari desertiones ciuitatum, id est, Ecclesiarum, & in eis quasi in uineis, plantantur uites, & quasi horti amoenissimi fiunt, dum multi indies fidelium numero adiunguntur: & ciuitates nouæ ædificantur, aut desertæ instaurantur, dum quæ ante ueritatem odiebant, & solo spiritu erroris plenæ erant, ipsam ueritatem toto corde amplectuntur, quod potissime tum

¶ fiet cum

FRANC. LAMB. IN AMOS

fict, cum israel ad Christum fuerit conuersus, & defecerit
ab erroribus suis.

Instaura Domine **IESV** Israellem, instaura & totum
orbem spiritu ueritatis tue, ut omnes unanimiter curra-
mus post te, & glorificemus nomen tuum. Da nobis
optime **SERVATOR**, ut uideamus gloriam ad-
sumptionis israelis, que mundo erit, quasi uita
ex mortuis, ut sub te uno pastore perfectissi-
mo, uiuat totus orbis, & in nobis omni-
bus regnes, cui cum patre & spiritu
sancto sit gloria, decus, & impe-
rium in secula seculorum.

AMEN.

FINIS.

Francisci